

A dallamokkal kapcsolatban időközben felmerült új stílár is ismeretek a nyomdai előkészítés felé haladó új korálkönyvben már megjelennek, és inkább előbb, mint utóbb énekeskönyvi formát is kell, hogy nyerjenek.

2. A régi magyar dicséretnek kategóriájában tele vagyunk „új” énekekkel: Huszár Gál 1975-ben, kalandos körülmények között megtalált debreceni énekeskönyvében Csomasz Tóth Kálmán nem kevesebb, mint 49 vadonatúj (vagyis: 1948-ban még ismeretlen) dallamot számlált meg. Ezen a területen a legsürgesebb az énekeskönyv apparátusának: a szerzőkre és forrásokra vonatkozó adatbázisának a felfrissítése is.

3. A külföldről „importált” énekekkel kapcsolatban nem annyira énekeskönyv-szerkesztői, mint inkább tudatformáló feladatok várnak ránk. Hiszen ha egy lelkipásztornak minden második textusról vagy „Az egyháznak a Jézus a fundámentoma”, vagy a „Fel, barátim, drága Jézus zászlaja alatt” jut az eszébe (392, illetve 471. dicséret), akkor kérdés, hogy itt mennyiben lehet még „magyar”, és mennyiben „református” keresztyénségről beszélni.

Az énekeskönyv sorsával foglalkozó, fentebb idézett tanulmányát Csomasz Tóth Kálmán Áprily Lajos egyik megrázó verssorával fejezi be: „Vádol a múlt és rémít a jelen” (Opitz Mártonhoz).

Ez azonban nem valamiféle kikerülhetetlen, fekete végzet: a fentiekben változott munkaterv minden fontos területen megjelöli a kitörési pontokat.

Van rá esély, hogy a jövőről sokkal szebbeket mondhassunk el.

Karasszon Dezső

Egyházzenei konferencia Kecskeméten

Kecskemét, 2008. június 22–25.

Idén negyedik alkalommal rendeztek konferenciát református egyházzeneszek, hogy a gyülekezeti éneklés mai kérdéseit megvitassák.

A Kecskeméten június 22. és 24. között tartott találkozó programját három időszerű téma határozta meg: a liturgia, az énekeskönyv és a korálkönyv.

A liturgia tárgyában vasárnap este *Fekete Károly*, a Generális Konvent Liturgiai Bizottságának elnöke tartott előadást, melyben a testület munkájának eddigi eredményeit foglalta össze, felvázolva egy most formálódó új istentiszteleti példatár körvonalait. A téma időszerűségét aláhúzza, hogy a Generális Konvent épp az előző héten Pápán tartott ülésére megjelent meg a *Confessio* folyóirat ez évi harmadik száma, mely a példatár eddig összegyűlt anyagát közli. Az itt megjelent írások a református istentisztelet dogmatikai, teológiai és liturgiai alapvetését adják, külön kitérve az egyes elemek (pl. lekción, adakozás), különösképpen pedig az éneklés és az egyházzene szerepére és jelentőségére.

Az alapelveken túl többféle vasárnapi rend, valamint a reggeli és az esti áhítat liturgiája is megtalálható itt — egyelőre tájékoztató jelleggel. Egyházzenei szempontból azért jelentős ez az előrelépés, mert korrigálja azt a —részben tévesen Kálvinnak tulajdonított, részben az újkori felületes beidegződéseken alapuló— vélekedést, hogy a református istentiszteleten csak a gyülekezet egyszerű alapéneke van helye. Ez mára egyfajta tudathasadásos állapotot idézett elő, mivel a gyakorlat —a világszerte elterjedt mintát alapul véve— egyre inkább igényli a műzene (hangszeres zene, kórus- és liturgikus ének) megjelenését.

A konferencia másnapján az énekeskönyvek kerültek középpontba. *Fekete Csaba* előadásában emlékeztetett arra, hogy a Magyarországi Református Énekeskönyv éppen 60 évvel ezelőtt, 1948 tavaszán nyerte el végleges formáját. Ez a gyűjtemény kísérelte meg visszaemelni a két évszázada elveszített hitvalló dicséreteket, ugyanakkor új anyagában az európai protestáns gyülekezeti éneklés legértékesebb dicséreteivel ajándékozta meg a magyar reformátusságot.

Liturgiai és énekeskönyvi reform együtt haladt 60 évvel ezelőtt is, de akkor csak az utóbbi valósulhatott meg. Az énektár részben azért kapta a „próba-énekeskönyv” megjelölést, mert az 1930-as ágenda folyamatban lévő megújítása miatt az istentiszteleti rend még nem kerülhetett bele. A Generális Konvent keretén belül most zajló liturgiai munka idővel minden bizonnyal elhozza az énekeskönyv szükséges megújításának idejét is.

A jelenlegi gyülekezeti gyakorlat egyre inkább két énekeskönyvre szorítkozik, mivel Kárpátalja után Erdélyben és Partiumban is az 1996-os, egyetemesnek szánt énekeskönyv használatát rendelték el. A délelőtti folyamán *Péter Éva* (Kolozsvár) és *Orosz Ottilia* (Nagyvárad) számolt be az új énekeskönyv bevezetésével kapcsolatos feladatokról, míg *Süill Kinga* (Révkomárom) a Szlovákiai Református Keresztyén Egyházban végzett egyházzenei-szervezői munkájáról beszélt. Igen hasznosnak bizonyult egymás munkáját, gondolatait és ötleteit megismerni.

Hétfő délután *Dávid István* számolt be az áprilisban Marosvásárhelyen „Éneklőszék” címen rendezett konferenciáról, majd *Bódis Tamás* ismertette az 1948-as énekeskönyv és a református gyülekezeti éneklés történetéről írt egyházzene-doktori (DLA) dolgozatának főbb gondolatait annak kapcsán, hogy az énekeskönyv kerek évfordulójához érve a dolgozat a Magyar Egyházzenei Társaság kiadásában hamarosan megjelenik.

A konferencia harmadik napján a gyülekezeti ének kísérete került a figyelem középpontjába. Az 1959-ben megjelent Református Korálkönyv legutóbbi kiadása is kifogyott az elmúlt évben és újranyomása helyett már 2007 januárjában megindult egy új kíséretkönyv megalkotásának munkája. A munkát *Gárdonyi Zsolt* és *Karasszon Dezső* vállalta több munkatársával együtt. Közel egy év alatt 250 kíséret készült a genfi zsoltárok dallamaira. Az új korálkönyv fő alapelve, hogy nagy átlagban technikailag könnyebben játszható, ugyanakkor zeneileg is igényes tételekkel lássa el a gyülekezeti kántorokat. A leggyakrab-

ban használt zsolnárdallamokra az eddigi *a* és *b* mellett egy harmadik (*c*) letét is készült. A számos 2 és 3 szólamú tétel mellett a diplomás orgonista-kántorok részére a tavaly megjelent *Alternatív koráliskolában* már megismert —az énekdallamot a basszusban vagy tenorban megszólaltató— tételek alkotják az új ének-kíséretetek technikailag nehezebb rétegét. A konferencia meghívottjaként Karasszon Dezső szöveg az új korálkönyv fent ismertetett alapelveiről, aki ez alkalommal vehette kézbe a Kálvin Kiadónál pár napja megjelent könyvét. (...nyisd meg a mi ajakinkat... — *Bevezetés a magyar református egyházzene világába*) Az inspiratív, jó hangulatú eszmecsere során az új korálkönyv számos tétele zendült fel a kecskeméti Öregtemplom kitűnő orgonáján.

A Református Egyházzenei Konferenciához idén Kántorképző Napok kapcsolódtak kedd délutánnal kezdve. A résztvevők csekély létszáma miatt ez a program csak részben valósulhatott meg. Bár a mai, egyre nehezedő körülményeket ismerve érthető a kántorképzésre és kántortalálkozókra jelentkezők csekély száma, a gyülekezetekben zenei szolgáltatásokat végzők továbbképzéséről, tanácsolásáról és az egymás közötti kapcsolatok építéséről, ápolásáról mégsem mondhatunk le. Legközelebb július 5-én Miskolcon a Református Gimnáziumban, majd október 11-én szombaton Csákváron lesz kántortalálkozó, melyre elsősorban az adott körzetben működő egyházzeneszereket és kántorokat várják.

A kecskeméti konferencia és kántorképzés a helyi gyülekezet istentiszteleti alkalmaihoz kapcsolódva vasárnap du 4 órakor Monostori Ferenc orgonahangversenyével, majd egy különleges konfirmációs-úrvacsorai istentisztelettel kezdődött és szerdán délben orgonamuzsikával zárult, melyen a résztvevők játszottak. A reggeli templomi istentiszteleteket szintén az egyházzenei szolgáltatások tették gazdagabbá, esténként pedig többszólamú zsolnáros istentisztelet keretében szólaltak meg a hálaadás hangjai.

Orgonaszentelés Vértesen

A Létavértes-Vértesi Egyházközség templomában emberöltőnyi némaság után április 13-án délután újra megszólalt a szakszerűen restaurált orgona. A felszentelő áldás előtt ígét hirdetett *Bölcskei Gusztáv* püspök az 1Pt 5,6–14 alapján.

Több mint százharminc éve annak, hogy először csendült fel orgonaszó a vértesi templomban. Talán akkor is ehhez hasonló várakozással hallgatta a gyülekezet a templomteret betöltő, nemesen zengő hangokat, amelyek a gyülekezet első orgonistájának, *Mátyás József* kántortanítónak a keze alatt megszólaltak.

Két embernek mindenképpen kiemelt szerepe volt ennek az élménynek a létrehozásában. Az egyik az orgonát adományozó *Tallódi István*, egykori presbiter, aki 1876. július 16-án a presbiteri gyűlésen felajánlotta, hogy kész saját